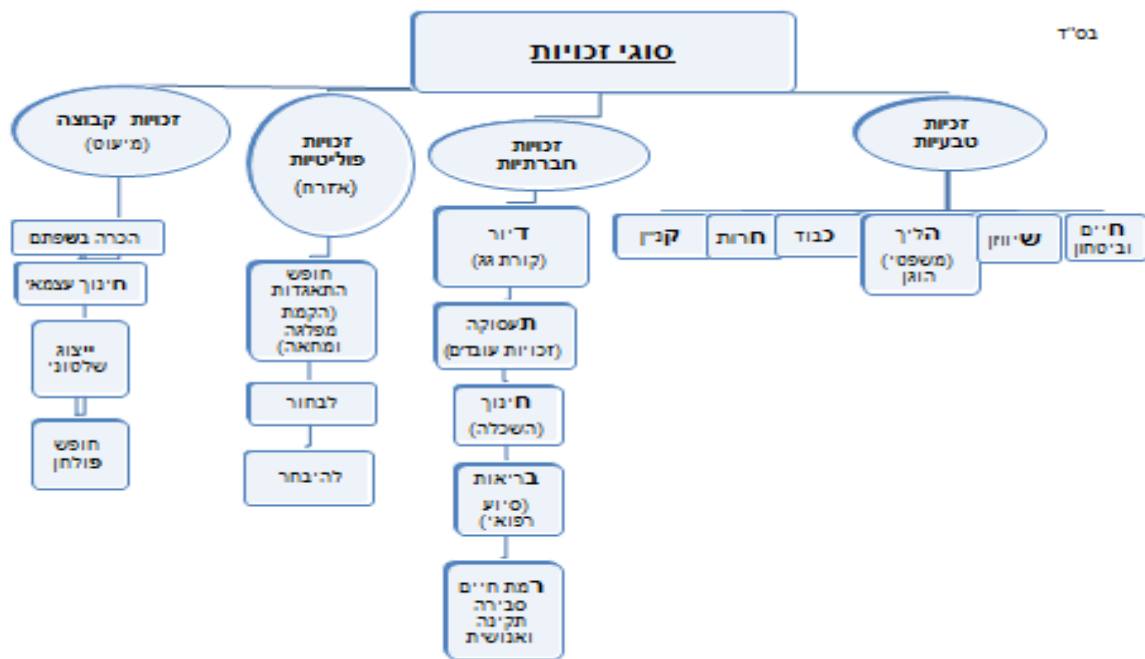

הצעה להוראה-למידה של יחידת מבוא – יחידת חובה להוראה לפני הנחיית מטלת ביצוע באזרחות מסלול 12 שנ"ל –תשע"ט

הקדמה

"השמירה על **זכויות** האדם מבטאת את הדמוקרטיה במובנה הרחב, כהשקפת עולם, זו תכליתה הערכית של המדינה הדמוקרטית המודרנית המשלבת בין הרעיון הדמוקרטי של ריבונות (עצמאות) העם לבין הרעיון הליברלי (חופשי) של **זכויות אדם**."

להיות אזרחים בישראל במדינה יהודית ודמוקרטית 2016

ישנם 4 סוגי זכויות :

- זכויות טבעיות** – זכויות שייכות **לכל אדם** מעצם היותו אדם. הן אינן מוענקות על ידי השלטון /המדינה אלא שייכות לכל אדם מרגע לידתו ולכן השלטון חייב להגן על מימוש ואסור לו ליטול אותן מהפרט.
- זכויות חברתיות** – זכויות המוענקות על ידי המדינה לתושביה. היקפן ואופיין תלויים במדיניות חברתית-כלכלית/ במדינות דמוקרטיות רבות זכויות אלה מוענקות בצורה מוגבלת ומדודה מטרתן להבטיח קיום רמת חיים אנושית, סבירה.
- זכויות פוליטיות** – שייכות לכל **אזרח** מעצם היותו אזרח, הן תקפות רק במדינה בה הוא אזרח, מאפשרות לאדם להשתתף בשלטון ולהשפיע על קבלת ההחלטות במדינה.
- זכויות קבוצה** – זכויות הניתנות **לקבוצות המיעוט האתני /לאומי** השונה מזהות רוב האוכלוסייה במדינה. משום שזכויות אלה אמורות לשמר את זהותה הייחודית של הקבוצה. המדינה קובעת את היקף הענקתן ואת מידת התמיכה המוסדית בהן.

* ביחידת המבוא נעסוק רק: בזכויות אדם טבעיות ובזכויות חברתיות.

פתיחה לשיעור אזרחות:

מקצוע האזרחות הוא אחד ממקצועות החובה.

ננסה להבין את המונח " אזרחות " – שהוא שמו של המקצוע מה משמעות המילה :
"אזרחות" ?

סיעור מוחין - מהי אזרחות ? / מהו אזרח ?

מתן הגדרה:

מהו " אזרח", ומהי " אזרחות" ?

בכל מדינה חיים אזרחים ותושבים זרים.

כל מדינה קובעת בחוקיה מיהו אזרח ומיהו תושב זר וכל תושבי המדינה אזרחים
וזרים , חייבים לציית לחוקי המדינה.

בכל מדינה החוק יוצר מעין הסכם בין האזרחים לבין המדינה , ובינם לבין עצמם.

לפי " הסכם " זה , אזרחי המדינה נהנים מזכויות שונות ומהגנה על ביטחונם על ידי
המדינה מצד אחד , ומן הצד האחר הם חייבים בציות לחוקים ובנאמנות למדינה.

(תוך :אזרחות - האתגר : פרקי אזרחות לחטיבה העליונה)

כלומר :

אזרחות - מעמד / חברות במדינה הכוללת מערכת מוגדרת של זכויות וחובות.

האזרחות כוללת חובות ואחריות של המדינה כלפי האדם האזרח , וזכויות וחובות
של האזרח כלפי המדינה.

לאזרח ישנם זכויות וחובות כלפי המדינה.

שאלה: אלו חובות אזרחי מדינת ישראל מחויבים כלפי המדינה ואלו זכויות מגיעות

לנו כבני אדם וכאזרחי המדינה?

זכויות	חובות

המורה משלב את תשובות התלמידים בטבלה.

(בטור אחד – חובות ובטור המקביל – זכויות.)

הקנייה יישום והטמעה

פעילות א'

המורה - מפזר על הרצפה כרטיסיות ובהם שמות של זכויות ושל חובות (נספח 1)
על התלמידים למיין את הכרטיסיות לשתי קבוצות – חובות וזכויות

פעילות ב'

התלמיד – בחור שתי זכויות שהוא נתקל בהם לאחרונה באופן אישי והם מומשו ואו
נפגעו.

התלמיד- מספר על מקרה אישי שלו בנוגע לזכויות / כרטיסיות שבחר.

זכויות אדם / זכויות טבעיות

זכויות יסוד המוקנות לכל אדם באשר הוא אדם
באשר הוא נברא בצלם אלוהים.
אחריות השלטון לשמירה על הזכויות הללו.

מקובל למנות בין הזכויות הטבעיות:

חיים ובטחון

שוויון

הלין הוגן

כבוד

חרות

קניין

סרטון: הרקע לזכויות האדם

פעילות ג'

המורה - מפזר / מחלק 6 כרטיסיות ובהם קטע קריאה / אירועים אקטואליים
(נספח 2)

תלמיד או זוג תלמידים - - בוחרים קטע / אירוע אקטואלי אחד

ובמליאה יתבצע דיון ועליהם להשיב:

✓ על מה מדובר בכתבה ?

✓ ציינו זכות שנפגעה , הסבר מדוע ?

לשם הרחבה ולימוד מעמיק על כל אחת מזכויות האדם יש להיעזר במצגת
המצורפת.

הצעה ל - משימת סיכום לזכויות אדם / זכויות טבעיות:

תלמיד או זוג תלמידים - יקבל תרגיל / שאלה וישיב עליה בכתב ולאחר כ 10-15 דקות מתחלפים התלמידים במשימה, בדרך זו נוודא שכלל התלמידים יידרשו להתמודד על כל השאלות.

1. תחנת רדיו חשפה לאחרונה נתונים אודות חקירות חשודים בתחנות המשטרה. התגלה כי בחלק מתחנות המשטרה, במיוחד ביישובים ערביים, רק חשודים מעטים פונים לעזרת הסנגורים הציבוריים. זאת בהשוואה לתחנות אחרות, בהן חשודים רבים נעזרים בסנגורים מטעם המדינה. בראיון עם אדם שנחקר ונשלח למעצר, הוא סיפר שהחוקרים כלל לא הציגו בפניו את האפשרות להתייעץ עם סניגור ציבורי ולקבל ייצוג. נציג הסנגוריה הציבורית הסביר שחובה להציע לחשודים עורך-דין מטעם המדינה, כדי שלא לפגוע באחת מזכויותיהם הבסיסיות. [\(בוקר טוב ישראל, גלצ, 12/2/2018\)](#)

- א. ציין והצג את הזכות שנפגעה לנחקר
- ב. הסבר כיצד הפגיעה בזכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. אחד מחברי הכנסת העלה הצעת חוק שכונתה "חוק רוזי" על-שם אשתו שנפטרה ממחלת הסרטן. לפי ההצעה, יש לפטור חולים במחלות קשות כגון סרטן מתשלום מע"מ על תרופות מצילות חיים, ובכך להוזיל את המחיר. "איננו מבקשים לפטור את כל החולים מתשלום המע"מ על תרופות, אלא רק את אלו אשר צורכים תרופות מצילות חיים שכן משפחות רבות מתקשות לעמוד בתשלום הגבוה עבורן, " הסביר חבר הכנסת. הוא הוסיף כי "זהו מהלך צודק אשר יקל את סבלן של משפחות אלו, ואני מקווה שההצעה תתקבל".

[\(עיתון הארץ 26/5/2015\)](#)

- א. הבע את דעתך בעניין:
האם קיימת לדעתך אפליה בין חולים במחלות קשות לבין אנשים "פחות" חולים.

3. שר הפנים החליט להאריך את תקופת הניסוי ("הפיילוט") של הפעלת המאגר הביומטרי בישראל. במאגר זה נאספים נתונים על אזרחי ישראל הכוללים: תמונות, טביעות אצבעות, מספרי זהות, כתובות ועוד. חברים בוועדה לבדיקת הנושא טענו כי יש חשש לדליפה של המידע. במקרה כזה עלולים עבריינים לעשות שימוש לרעה במידע, כמו לגנוב זהויות של אזרחים אחרים ללא ידיעתם. [\(עיתון הארץ 24/6/2015\)](#)

א. ציין והצג את הזכות שעלולה להיפגע כתוצאה מדליפת נתונים מהמאגר הביומטרי, לטענת החברים בוועדה.
ב. הסבר את תשובתך לפי האירוע.

4. בשנים האחרונות הרחיבו הרשויות את השימוש במצלמות ומערכות טלויזיה במעגל סגור כאמצעי נפוץ לפיקוח ומעקב במרחבים הציבוריים. מטרתן היא גילוי עבירות אלימות והשחתת רכוש ומניעתן, הבטחת הסדר, הכוונת תנועה ופיקוח.

יש הטוענים כי על הרשויות להרחיב את השימוש במצלמות העירוניות ואילו אחרים טוענים שיש לצמצם ולהגביל את השימוש בהן.

א. הבע את עמדתך בעניין, נמק את עמדתך.

זכויות חברתיות וכלכליות:

פתיחה / טריגר:

האזנה וצפייה לשיר: מיליונים / אתי אנקי

<https://www.youtube.com/watch?v=ST7lx3QlbRs>

במהלך הצפייה משימת התלמידים להתייחס למשימות הבאות:

- אלו זכויות צוינו בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות אדם.
- מה הרגשת כשהתבוננת בתמונות שבמצגת ?
- מה הקשר בין השיר לבין התמונות שבמצגת?

שאלות לדיון לאחר הצפייה:

- מהו, לדעתכם, המינימום הדרוש לקיום רמת חיים נאותה?
- על פי מה יש לקבוע מהי "רמת חיים נאותה"?
- כיצד יושג המינימום הדרוש לקיום "רמת חיים נאותה"?

דיון בכתה שמטרתו להוביל למסקנות הבאות:

- א. אין מינימום אחיד וברור.
- ב. כל מדינה מגדירה "רמת חיים נאותה" בהתאם להשקפת העולם הכלכלית חברתית המנחה אותה ברגע נתון, ובהתחשב במצבה הכלכלי של המדינה וביכולתה לספק את המינימום הנדרש.
- ג. יכול להיות פער בין רמת החיים הנאותה אותה מבקשת המדינה להבטיח על פי השקפת עולמה לבין רמת החיים אותה היא יכולה לספק בפועל, בהתאם למצבה הכלכלי.

זכויות חברתיות

- ❖ זכויות הניתנות / מוענקות ע"י המדינה
- ❖ במטרה להבטיח קיום אנושי בכבוד / להבטיח רמת חיים בסיסית
- ❖ בדרך של הקצאת משאבים ושירותים
- ❖ היקפן ואופיין תלויים במדיניות חברתית כלכלית / במדינות דמוקרטיות רבות- זכויות אלה מוענקות בצורה מוגבלת ומדודה.

דיון (קורת גג)

תעסוקה (זכויות עובדים)

חינוך (השכלה)

בריאות (סיוע רפואי)

הזכות לדיוור: הזכות לקורת גג ולתנאי מגורים נאותים.

זכויות עובדים ותנאי העסקה: זכויות שהמדינה מחייבת את המעסיקים להעניק לעובדים על פי חוק

הזכות של כל אדם לתנאי עבודה בסיסיים והוגנים, כוללת מרכיבים כגון: קביעת שכר מינימום, הגבלת מספר שעות עבודה, הבטחת שכר שווה עבור עבודה שווה, מתן ימי חופשה, הגנה מפני פיטורים שרירותיים.

הזכות לחינוך/ הזכות לקבל השכלה: כדי לרכוש ידע ומיומנויות שיאפשרו לכל ילד לספק בעתיד את צרכיו ולהיות אזרח עצמאי.

בתחום הבריאות / הזכות לטיפול רפואי: הזכות לחיות בגוף בריא ושלם ולקבל מהמדינה שירותי בריאות וטיפול רפואי בעת הצורך.

הזכות לרמת חיים: הזכות לחיות ברמת חיים סבירה שתאפשר לאדם קיום אנושי שיאפשר לו לנהוג כאדם חופשי המסוגל לחשוב ולקבל החלטות רציונאליות.

פעילות:

התלמיד - בוחר דף מידע / כרטיס אקטואלי

המשימה – הצג את תוכן כרטיס המידע וציין: איזו זכות חברתית נפגעה? ומדוע?

באמצע חודש אפריל בשנת 2008 בפעם הראשונה בישראל הכריזו בני נוער על סכסוך עבודה, כארבעים מלצרים, רובם תלמידי תיכון, הקימו ועד עובדים והחלו מיד לדון על הקשיים במקום העבודה שלהם: השכר הנמוך, היחס המשפיל של ההנהלה, עומס עבודה כבד ומפגעי בטיחות שסיכנו את בריאותם.

הם מקבלים מהמעסיק עד 90 שקלים ביום, ללא קשר לשעות העבודה, ללא תנאים סוציאליים המגיעים להם כחוק, וללא תלוש משכורת חוקי. הם חישבו ומצאו, שאילו המעסיק היה משלם להם שכר מינימום כחוק, הם היו מקבלים עוד כ 20 עד 30 שקלים ליום עבודה. במקום זאת, המעסיק שילם להם פחות ממה שמגיע להם, ואת היתרה שמר לעצמו.

לאחר הליך לא פשוט, שהגיע עד לתביעה בבית הדין לעבודה, הכריע בית הדין: האולם ישלם 34,098 ש"ח לכ-14 נערים שעבדו ונוצלו ובחרו להגיש את התביעה.

סיפור שמתחיל בבחורה בשם דפני ליף, עם סיום חוזה שכירות הדירה שלה בתל אביב, התקשתה לשכור דירה אחרת בשל מחירי השכירות הגבוהים. היא הקימה אוהל מגורים, כלומר, במקום בית יש אוהל = ב' זה לא בית זה אוהל. המאהל הראשון הוקם ב-14 ביולי 2011 בקצה שדרות רוטשילד בתל אביב, סמוך לכיכר הבימה, בעקבות "אירוע" (event) שיצרו דפני ליף, סתיו שפיר וחברים נוספים כשבוע קודם לכן ברשת החברתית פייסבוק, שבו הם מזמינים אנשים להצטרף אליה למאהל מחאה, אשר לימים הפך למרכז המחאה עם הזמן, הצטרפו למחאה זו ארגונים חברתיים שונים ואנשים פרטיים נוספים.

אחת מסיסמאות הבחירות של אהוד ברק בשנת 1999 הייתה שהוא יוציא את הזקנה מהמסדרון בבית החולים, למרות זאת הזקנה עד היום במסדרון.

זו פגיעה עמוקה בכבודו של האדם, יחס משפיל ומבזה

נשאלת השאלה: האם הזקנה מקבלת את הזכות לקבל מהמדינה ללא תשלום את השירותים הנחוצים לשמירה על בריאותה ולמניעת מחלות נוספות.

כ-150 ארגונים חברתיים והורים הגישו עתירה נגד משרד החינוך בעקבות העלייה המתמדת בתשלומי ההורים לבתי הספר, לפי ההערכות, ההורים משלמים מדי שנה כ-5 מיליארד שקל לבתי הספר.

לפי העתירה סכום התשלומים אותם מתיר משרד החינוך לגבות מהורים ברחבי הארץ היום - כ-4.6 מיליארד שקל - גבוה ב-350% מהסכום שהתיר לפני כשבע שנים - כשעיקר ההתייכרות נובעת מגביית התשלומים עבור שיעורי ההעשרה (תל"ן), המהווים את החלק הגדול ביותר בדרישות התשלום לבתי הספר. כל, תשלומי ההורים זינקו פי 3.5, בעוד שמספר התלמידים עלה ב-14% בלבד.

ההורים דורשים לבטל את כל התשלומים העודפים הנגבים על ידי בתי הספר מעבר לתשלומי החובה והרשות. מדובר על תשלומים שנגבים עבור שיעורים ומגמות מיוחדות ועל רכישת טאבלטים ומחשבים ניידים שמסתכמים באלפי שקלים בשנה, בעוד שאר תשלומי ההורים המסורתיים מסתכמים בסכומים נמוכים בהרבה. בעתירה נכתב כי "זו מדיניות הרסנית אשר הולכת ומתרחקת מקווי הייסוד אשר עמדו בבסיס הקמת מערכת החינוך בישראל, ומובילה לגיבוש מערכות נפרדות לילדים שהגיעו ממשפחות בעלות ממון לכאלו שלא, ואחראית להעמקת הפערים בין תלמידים מאוכלוסיות חזקות ומוחלשות."

נכון לדצמבר 2017 עמדה קצבת נכות מלאה, לחסרי יכולת השתכרות, על 2,342 ₪, כאשר שכר המינימום החודשי נקבע ל-5,300 ש"ח.

לאורך השנים, כ-80% ממקבלי קצבת נכות הינם בעלי דרגת אי כושר מלאה.

הנכים החלו במאבק להשוואת קצבת הנכות לשכר המינימום.

פעילות לסיכום:

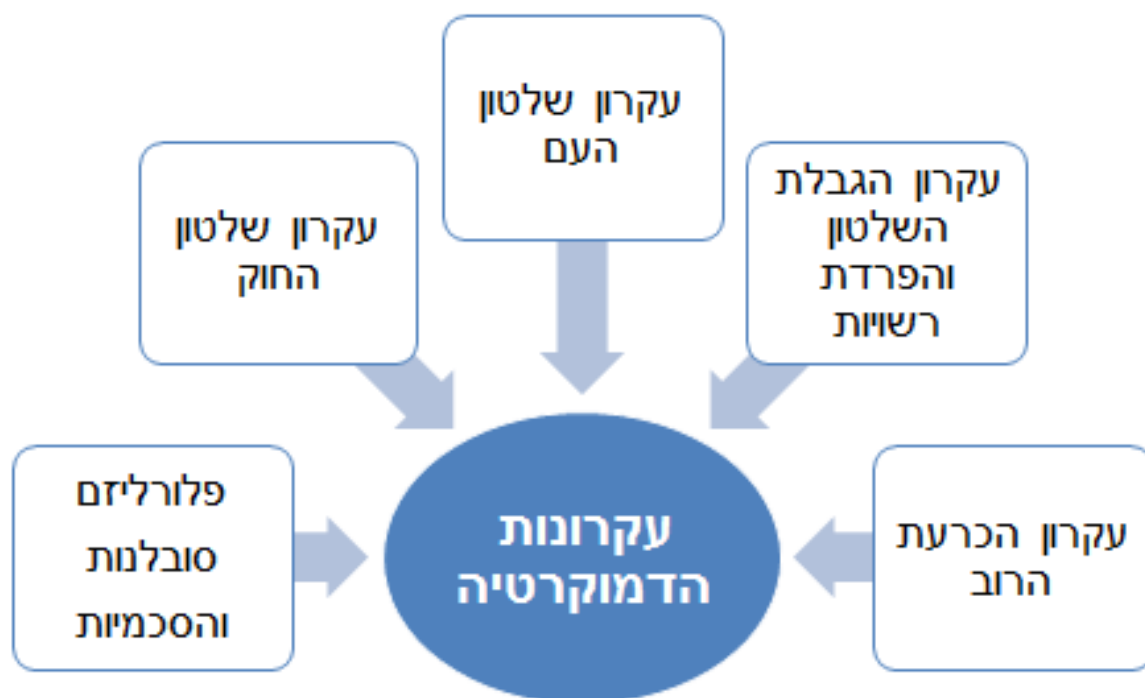
מצמידים לגב כל תלמיד כרטיסיית מידע/ אירוע + דף ריק

המשימה - להסתובב בכיתה, לקרוא את האירוע ולכתוב לפחות שתי הצעות לפתרון הבעיה המוצגת באירוע. **קרא כמה שיותר אירועים.**

”מקובל לראות את ערש ה **דמוקרטיה** באתונה העתיקה, שם התפתחה כבר במאה החמישית לפני הספירה תפיסה שלפיה העם מעניק לשלטון את סמכותו כלומר העם הוא הריבון.”

הרעיון הדמוקרטי המודרני התבסס בהדרגה במאה ה-19...הוא התבסס על ההשקפה הקלאסית של ריבונות העם, ביחד עם עקרונות ההומניזם (האדם במרכז) והליברליזם (חרות).”

להיות אזרחים בישראל במדינה יהודית ודמוקרטית 2016

* ביחידת המבוא נעסוק בעקרונות הבאים:

פלורליזם וסובלנות, עקרון שלטון החוק, הפרדת רשויות ועקרון הגבלת השלטון.

עקרון הפלורליזם ועקרון הסובלנות:

פתיחה / טריגר: שאלון

לפניך שאלון

"בחן את עצמך- כמה אתה פתוח ומוכן לקבל את מי ששונה ממך?"

סמנו את התשובה שאתם הכי מזדהים איתה

בסוף השאלון תתבקשו לסכם את המספרים.

א. אתם משתתפים במחנה הדרכה של תנועת הנוער שלכם בקיץ ומגלים שהשותפה שלכם בצוות עולה חדשה.

1. נחייך אליה, נאמר לה "נעים מאוד" וננסה להכיר אותה

2. נרגיש לא נוח אבל לא נראה לה את זה

3. נתעלם ממנה ונשתדל לא לדבר איתה

4. נלך לאחראי ונבקש לעבור צוות

ב. שיבצו אתכם לעבודה בקבוצות עם הילד הכי שמן בשכבה.

1. נעבוד איתו בשיתוף בקבוצה ונשמח להכיר אותו.

2. נסתייג ממנו אבל לא נראה לו

3. נשתדל לדבר איתו כמה שפחות

4. נבקש מהמורה להעביר אותנו לקבוצה אחרת.

ג. בכיתה שלכם משולב ילד לקוי ראייה. המורה מושיבה אותו לידכם.

1. נתיידד איתו וננסה להכיר אותו

2. נקעס על המורה אבל לא נראה את זה.

3. נתעלם ממנה ונשתדל לא לדבר איתה

4. נבקש מהמורה לעבור למקום אחר.

ד. אתם משתפים במפגש בין יהודים לערבים שיזם בית הספר. המשימה שלכם היא להכין עם נער ערבי כרזה בנושא "האחר הוא אני".

1. נשמח להכיר ולעבוד איתו יחד בשיתוף פעולה

2. נרגיש נורא, אבל נסתיר א זה

3. נתעלם ממנו וננסה לעשות את המשימה לבד.

4. נודיע למורה שאנחנו לא מוכנים להשתתף בפעילות.

- הערכת השאלון: לפי סיכום הנקודות שהצטבר – אם צברת:
- 4-5 נקודות – אתה פתוח ומוכן לקבל ולכבד גם מי ששונה מכם.
- 6-9 נקודות – אתה אומנם נרתע ממי ששונה ממך, אבל לפחות מבין שזה עלול לפגוע בו.
- 10-12 נקודות – אתה לא מוכן להכיר מישהו שונה ממך וגם לא אכפת לך לפגוע בו
- 13-16 נקודות - אולי קשה לך, אבל נסה לחשוב לרגע – מה הייתה מרווח אם כן הייתם מנסה להכיר ולהיפתח?

הקנייה:

לא תמיד האדם העומד מולנו דומה לנו, חושב כמונו, ולעיתים אף מקור התרבות שלנו שונה.

לכאורה, קשה להתחבר לאדם כזה.

אבל... אם נחשוב על האדם העומד מולנו שגם הוא נברא בצלם אלוקים וכשם שאני מבקש לממש את מלוא החופש והחיים שלי, חשוב שנאפשר זאת גם לאחר.

סובלנות

המקור במילה "סבל",

הכוונה - לסבול את השונות של הזולת גם אם היא מעוררות התנגדות, כעס ואי-נוחות

משמעות ערך הסובלנות:

הסובלנות נובעת מהכרה בכבודו של האדם באשר הוא

ולכן משמעותה - להכיר בזכות קיומו של השונה בחברה, ולכבד כל אדם השונה מזולתו במראה, במין, בדת ואמונה, באורח חיים, במחשבות, בדעות ובהשקפת עולם. על האזרחים והשלטון לאפשר לקבוצות וליחידים לבטא ולממש את השונות שלהם, גם אם היא מעוררת התנגדות, כעס ואי-נוחות.

הימנעות מתגובות אלימות מילולית או פיזית בעת מחלוקת.

צפייה בסרטון "תארו לכם עולם" ולאח"כ להשיב על השאלון .

באיזה מידה אתה מסכים עם המשפטים הבאים:

מסכים כלל לא מסכים	מסכים במידה מועטה	מסכים	מסכים לחלוטין	
				עולם שבו כולם דומים זה לזה הוא עולם שקל יותר להסתדר בו.
				חברה מגוונת היא חברה מעניינת ועשירה בדעות ומנהגים
				אנחנו לא שואפים לכך שכולם יהיו זהים , ולא רוצים לחיות רק עם אנשים כמונו
				אם כולם דומים זה לזה יש פחות מחלוקות וקונפליקטים
				אני מעדיף לחיו בחברה שבה כולם דומים זה לזה, כמו יפן , מאשר לחיות בחברה מגוונת כמו בישראל

עקרון הפלורליזם:

הכרה בריבוי / מגוון של קבוצות / דעות/ עמדות / השקפות/ רצונות/ אמונות שונים בחברה.

עידוד/תמיכה בקיום וביטוי של מגוון דעות/ עמדות של אנשים או קבוצות בחברה.

שאלות לדיון:

א. האם בישראל קיימות קבוצות שונות בחברה?

ב. באילו תחומים בא לידי ביטוי הפלורליזם?

ג. האם החברה מאפשרת לקבוצות השונות לבטא את השונות ביניהן ולקדם את

הזכויות שלהן?

פעילות מסכמת:

"קרוסלה:"

ארגון: פזרו דפים על הרצפה , כתבו על כל דף מונח אחד מהמונחים הבאים:

חינוך, תרבות, דת, פוליטיקה, מוזיקה, בתי ספר, תקשורת.

משימה ללומדים: הסתובבו בין התחנות ,

בחרו מונח וכתבו כיצד הפלורליזם בא לידי ביטוי.

עקרון שלטון החוק:

פתיחה / טריגר:

שאלות לדין:

מה זה חוק?

למה צריך חוקים בחברה?

מי מחוקק חוקים?

צפייה בסרטון על שלטון החוק:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ydn4f5UFjtY>

הקנייה:

עקרון שלטון החוק:

חובת הציות לחוק חלה על כולם / האזרחים ורשויות השלטון כפופים לחוק / קיימת מערכת חוקים שכולם חייבים לציית לה.

החוק נחקק ע"י הרשות המחוקקת בתהליך קבוע בחוק / בהליך דמוקרטי

עיקרון שלטון החוק הוא עיקרון, שלפיו, כל אזרחי המדינה וכל רשויות השלטון של המדינה כפופים לחוק ומחויבים לפעול על פיו.

החוק צריך להתקבל באופן דמוקרטי ותוכנו צריך להתאים לעקרונות דמוקרטיים של כיבוד זכויות האדם והאזרח.

החוק חל על כולם באופן שווה וגם אכיפתו צריכה להיות דומה ביחס לכולם.

בדוגמאות שלהלן מודגם עקרון שלטון החוק:

כתבה א' - על נשיא המדינה לשעבר, משה קצב

כתבה ב' - על ראש הממשלה לשעבר, אהוד אולמרט

המטרה: להדגיש ולהסביר לתלמיד את המושג שוויון בפני החוק.

כתבה א'

ביולי 2006 נפגש נשיא המדינה משה קצב עם היועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, ומתלונן בפניו על ניסיון סחיטה מצד א', עובדת לשעבר במשרדו, שאימה להגיש נגדו תלונה על הטרדה מינית.

כמה ימים לאחר מכן מחליט מזוז על פתיחת חקירה פלילית בפרשה. קצב שולח לו מכתב בו הוא מציין כי אינו בטוח שא' ניסתה לסחוט אותו וכי הוא אינו חושב שיש מקום לחקירה פלילית.

כעבור כמה ימים נוספים קצב הופך ממתלונן לחשוד, לאחר שבעקבות הפרסום על דבר תלונתו, התפרסמו עדויות של נשים שעבדו עמו לאורך השנים ואשר תיארו מקרים נוספים שבהם הטריד אותן מינית וביצע עבירות מין.

23 באוגוסט מגיע צוות החקירה המיוחד בראשות תת-ניצב יואב סגלוביץ למשכן הנשיא בירושלים, שם הוא חוקר את קצב באזהרה בחשד לאונס. בתגובה, קצב תוקף את מזוז והתקשורת שלטענתו "מבצעת בו לינץ" ומבהיר כי אין בכוונתו להתפטר מתפקידו.

ב - 15 באוקטובר 2006 מודיעה המשטרה למזוז כי ישנה תשתית ראייתית להעמיד לדין את קצב בגין מעשי אונס שביצע בשתי נשים שעבדו תחתיו.

ב - 23 בינואר 2007 פרסם מזוז את טיוטת כתב האישום נגד קצב ובה האשמות באונס, הטרדה מינית, מעשה מגונה בכוח ובעילה אסורה תוך ניצול מרות כלפי ארבע נשים: א' מבית הנשיא שהייתה הראשונה להתלונן, א' ממשרד התיירות וה' ול' מבית הנשיא. הטיוטא כללה גם האשמות בביצוע עבירת של מרמה, הפרת אמונים, הטרדת עד ושיבוש מהלכי משפט.

ב-24 בינואר, לראשונה מאז פרוץ הפרשה מתייצב משה קצב מול המצלמות ובמשך 50 דקות שוטח את גרסתו לפרשה תוך שהוא מטיח האשמות קשות בתקשורת, במשטרה ובמזוז.

19 במארס 2009, ולאחר חודשים ארוכים של התלבטויות, הגישה הפרקליטות כתב אישום חמור נגד קצב. הנשיא לשעבר נאשם בביצוע שני מעשי אונס ומעשה מגונה בכוח בא' ממשרד התיירות, בהטרדה מינית של ה' מבית הנשיא, במעשה מגונה ובהטרדה מינית של ל' מבית הנשיא וכן בהטרדתה של האחרונה כעדה ושיבוש מהלכי משפט. כתב האישום לא כלל התייחסות לא' מבית הנשיא.

ב - 1 בספטמבר 2009 נפתח שלב העדויות במשפטו של קצב. הרכב השופטים - ג'ורג' קרא, מרים סוקולוב ויהודית שבח - קבעו כי הדיונים יתנהלו בדלתיים סגורות (הפרקליטות הגישה את הבקשה החריגה כדי לא לפגוע בפרטיותו של המתלוננות ולא לחשוף ראיות שפרסומן נאסר לעומת הטענה שתיק זה ראוי שיפתח לציבור כדי שהציבור יוכל לעמוד נכונה על הראיות, פרשנותן, משקלן, הקשרן הנכון והראוי").

יותר משנה לאחר מכן, ב-30 בדצמבר 2010, הרשיע בית המשפט את קצב בכל העבירות שיוחסו לו. בית המשפט הפריך כל אחד מקווי ההגנה של הנשיא לשעבר,

וקבע כי עדותו הצטיינה לכל אורכה בשקרים "קטנים או גדולים, במניפולטיביות והעלמת מידע".

ב - 22 במארס מתכנס שוב בית המשפט וגוזר על קצב שבע שנות מאסר בפועל, שנתיים מאסר על תנאי ופיצוי של 125,000 שקלים לקורבנותיו.

שאלה לדיון:

מדוע בוצעו נגד נשיא המדינה משה קצב הליכים משפטיים והרי הוא, האדם מספר אחד במדינה המהווה סמל של כבוד ומייצג את כל שכבות העם?

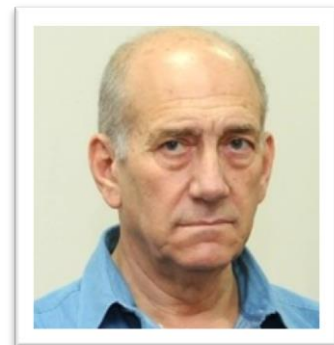
כתבה ב'

אהוד אולמרט, כתב אישום, פרשת הולילנד

פרשת הולילנד: אהוד אולמרט מואשם בקבלת שוחד

הפרקליטות הגישה לבית המשפט כתב אישום נגד ראש הממשלה לשעבר בגין חלקו בפרשה, ולפיו קיבל כספים מתוך ידיעה כי ניתנו בתמורה לקידום פרויקט הבנייה השנוי במחלוקת. יחד עם אולמרט הואשמו גם אורי לופליאנסקי, שכהן כסגן ראש עיריית ירושלים באותה תקופה, מהנדס העיר ושולה זקן, מי שהייתה ראש לשכתו.

נתיב נחמני | 5/1/2012

מואשם בקבלת שוחד. אולמרט בבית המשפט צילום ארכיון: אוריה תדמור פרקליטות המדינה הגישה הבוקר (ה') לבית המשפט המחוזי בתל-אביב כתב אישום נגד ראש ממשלת ישראל לשעבר, אהוד אולמרט, בקבלת שוחד ישיר או עקיף במסגרת "פרשת הולילנד", שהוגדרה כאחת החמורות בתולדות המדינה. לצד אולמרט, מעורבים בפרשה גם ראש לשכתו לשעבר, שולה זקן וראש עיריית ירושלים לשעבר, אורי לופליאנסקי.

בכתב האישום נטען כי המעורבים לקחו את הכספים בידיעה כי הם ניתנו בעד פעולות הקשורות במילוי תפקידם, וכדי שיקדמו את פרויקט הבנייה היוקרתית בירושלים. עוד נטען כי תשלומי השוחד נאמדים במיליוני שקלים, שהועברו להם על-ידי היזמים תוך שימוש בשיטות שונות להסוואת מקורות הכספים.

בתום משפט שהתנהל במשך שנתיים, על פני 140 ישיבות, בתאריך 31 במרץ 2014 הרשיע שופט בית המשפט המחוזי בתל אביב, דוד רוזן, בפסק דינו 10 מתוך 13 הנאשמים, אהוד אולמרט, ראש ממשלת ישראל לשעבר: נדון ל-6 שנות מאסר בפועל והטיל עליו קנס על סך מיליון ש"ח.

שאלה לדיון:

מדוע בוצעו נגד ראש הממשלה, אהוד אולמרט, הליכים משפטיים והרי הוא האדם המנהל את כל ענייני המדינה?

שוויון בפני החוק –

ההבדל בין שלטון החוק במשטר דמוקרטי לבין משטר דיקטטורי

מדינה דמוקרטית	מדינה שהשלטון בה אינו דמוקרטי	
		תוכן החוק
		מי מחוקק?
		על מי חל החוק?
		מדוע מצייתים?
		שוויון/ מהות החוק

עקרון הפרדת רשויות:

ישנם 3 רשויות שלטון

לכל רשות תפקיד משלה:

לכנסת יש סמכות חקיקה

לממשלה סמכות ביצוע – קביעת מדיניות וביצועה.

ולבתי המשפט סמכות ליישב סכסוכים.

לכל רשות סמכויות ייחודיות בתחומה אך לא מוחלטות ומתקיימים בין הרשויות יחסי איזון, ריסון, פיקוח ובקרה / איזונים ובלמים.

מטרת הפרדת הרשויות:

- פיזור העוצמה השלטונית / פיצול הכוח השלטוני
- במטרה להגביל את השלטון / למנוע את ריכוז הכוח בידי גורם שלטוני אחד / לקדם הגנה על זכויות האדם.

עקרון הגבלת השלטון:

פתיחה/ טריגר:

נברר מה המשותף בין שני הקטעים הבאים:

1. הקשב למילים, צפה בתמונות שבקליפ

<http://www.youtube.com/watch?v=f96RsZpQeaY>

עברי לידר ומוקי - מזל טוב ישראל קליפ + מילים 3:09

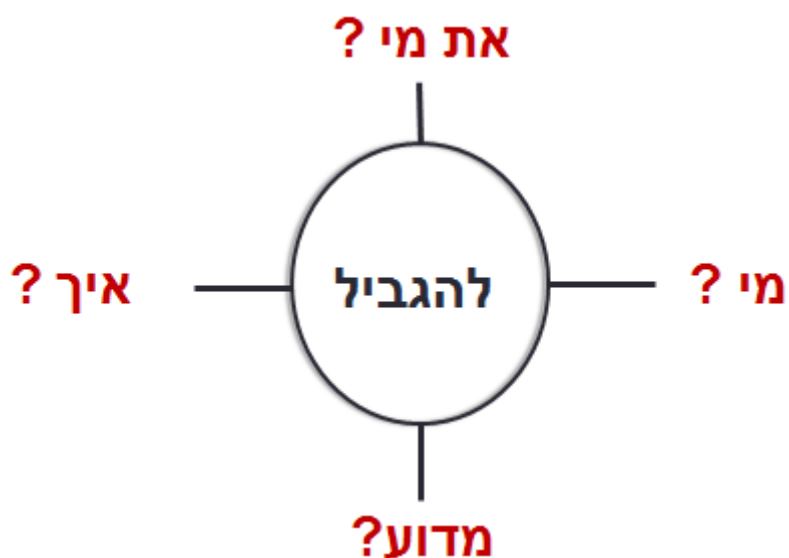
מה המסר של השיר?

2. ובסרטון : ועדת הכנסת

על מה דנה וועדת הכנסת ?

מה מטרת הוועדה ?

הקנייה יישום והטמעה

1. את מי להגביל?
2. מדוע צריך להגביל את השלטון?
3. איך מגבילים את השלטון? (באמצעות פיקוח וביקורת)
4. מי מגביל את השלטון?

הצעה למתודה - המעודדת שיח משמעותי ופיתוח חשיבה

הפעילות:

לארבע תלמידים מוצמד דף על הגב הכולל שאלה (מהשאלות שהוזכרו בדף קודם), על כל דף נכתבת שאלה שונה.

- א. התלמידים מסתובבים ביניהם וכותבים תגובות/ תשובות לשאלות.
- ב. מורידים את הדפים מגב הלומדים – מקריאים את הנכתב ומקיימים דיון בנושא.

דף מידע 1

מדוע צריך להגביל את השלטון?

השלטון מרכז בידו עוצמה רבה

- שליטה על משאבים כלכליים
  - קרקעות, אוצרות טבע, מפעלים ממשלתיים, מיסים.
  - שליטה על משאבים אנושיים
  - מומחים המסייעים לממשלה בעיצוב וביצוע מדיניותה.
  - שליטה על מקורות מידע
  - בתחומי הפנים, החוץ והביטחון.
  - שליטה על מנגנוני אכיפה
  - משטרה, צבא.
- השלטון עלול לנצל לרעה, לנהוג בעריצות ולפגוע בזכויות האדם.

דף מידע 2

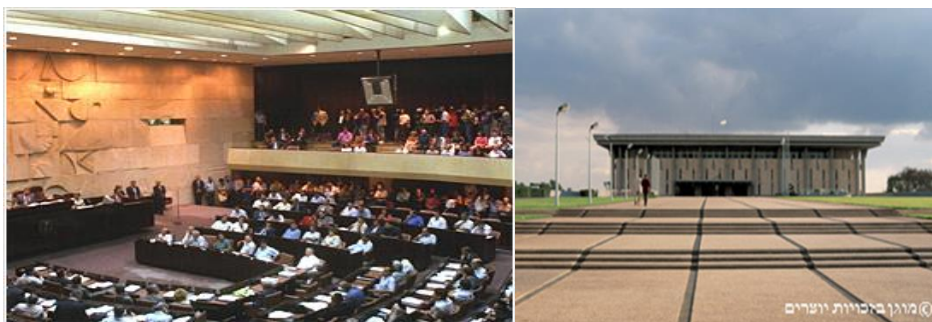
מי מגביל את השלטון?

מנגנוני פיקוח וביקורת בלתי פורמאליים:	מנגנוני פיקוח וביקורת פורמאליים:
ביקורת על ידי אזרחים או קבוצות הפועלים מתוך <u>יזמה אישית</u>	ביקורת על ידי מוסדות, שסמכותם לפעול <u>מכוח החוק</u>
• אומנות	• מערכת (בית) המשפט
• תקשורת	• כנסת (הפרלמנט)
• דעת קהל	• מוסד מבקר המדינה

אמצעי הפיקוח והביקורת הפורמאליים (מוסדיים)

1. האמצעים שבידי הרשות המחוקקת (הפרלמנט)

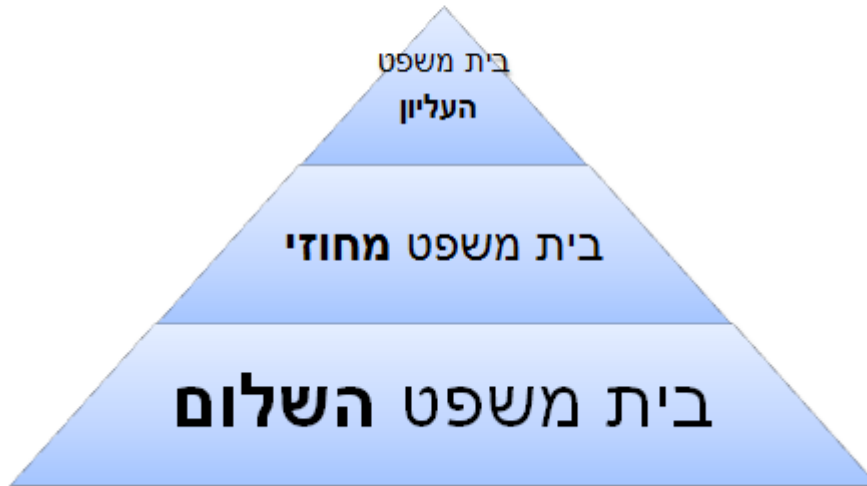
א. חקיקה:

- תפקיד הכנסת (הרשות המחוקקת) לחוקק חוקים- החוק נחקק ע"י הרשות המחוקקת בתהליך קבוע בחוק.
  - קיימת מערכת חוקים אחת שכולם חייבים לציית לה.
  - חובת הציות לחוק חלה על כולם / האזרחים ורשויות השלטון כפופים לחוק.
  - קיימת מערכת חוקים אחת שכולם חייבים לציית לה
  - רשויות השלטון מוסמכות לפעול רק בתנאי שיש חוק המסמיך אותן לכך. על ידי כך, שולט הפרלמנט על חופש פעולתה של הרשות המבצעת.
- ב. הצבעות אי אמון (רק במשטר פרלמנטרי): באמצעות הצבעות אי אמון חברי הפרלמנט יכולים להביא לסיום כהונת הממשלה. הצורך בתמיכת הרוב בפרלמנט גורם לריסון הממשלה.
- ג. שאלות/הצעות לסדר היום: באמצעותן יכולים חברי הפרלמנט לחשוף את מדיניות הממשלה ופעולותיה בפני התקשורת והציבור, דבר בעשוי לשנות את דעת הקהל כנגד הממשלה.
- ד. אופוזיציה: אופוזיציה פרלמנטאית לוחמת, מבקרת את פעולות הממשלה ומעוררת את מודעות הציבור למדיניותה ופעולותיה.

2. האמצעים שבידי הרשות השופטת

מבנה מערכת המשפט

בתי המשפט הכלליים נחלקים לשלוש עִרְכָּאוֹת (=דרגות) של משפט.

א. פיקוח על חוקיות השלטון: בוחנת האם פעולות השלטון נעשות בהתאם לחוק.

ב. הגנה על זכויות האדם והאזרח: היא מגינה, (בעיקר בג"ץ), על זכויות האדם והאזרח מפני רשויות השלטון, ובכך מונעת עריצות ושרירותיות. בג"צ (בית משפט גבוה לצדק)

- אחד מתפקידיו של בית המשפט העליון.
- משמש ערכאה ראשונה ואחרונה בסוגיות בהן הוא מטפל.
- תפקידיו: * מאפשר לכל אדם/ארגון לעתור בקשר להחלטות של רשויות המדינה או גופים ציבוריים אשר לדעתו גורמות לו עוול או פוגעות בזכויותיו
- * להעביר ביקורת על רשויות השלטון.
- פועל באמצעות צווים שמבטלים החלטות או פעולות של רשויות המדינה

3. האמצעים שבידי מוסד ביקורת המדינה

א. מבקר המדינה

מבקר המדינה בודק את הפעולות השלטוניות בתחומי המנהל התקין, החוקיות, היעילות וטוהר המידות. את ממצאי הביקורת הוא מפרסם בכל שנה בכל אמצעי התקשורת באמצעות דו"ח המכונה "דו"ח מבקר המדינה"- דבר שעשוי לעורר את דעת הקהל כנגד הממשלה ובכך מרתיע את רשויות השלטון מפני חריגה מפעילות תקינה.

ב. נציב תלונות הציבור ("אומבודסמן")

זהו תפקידו השני של מבקר המדינה. בתפקידו זה הוא מטפל בפניות של אזרחים, הסבורים שרשויות השלטון פגעו בהם או חרגו מסמכותם, ובכך הוא מניע את השלטון לפעול בהתאם לכללים נאותים.

אמצעי הפיקוח הבלתי פורמאליים (חוץ מוסדיים)

א. אמצעי התקשורת הכתובה המשודרת והמקוונת

התקשורת מספקת ו/או חושפת מידע ומביעה עמדות בנוגע לפעולות השלטון. לאור כוחה העצום בעיצוב דעת הקהל, השלטון נאלץ להביא זאת בחשבון בבואו לפעול או לקבוע מדיניות

ב. "דעת קהל" (הפגנות, שביתות, עצרות ועצומות)

הציבור יכול באמצעות דרכים אלה לעורר מודעות ציבורית שתגרום להפעלת לחץ על השלטון לשנות את מדיניותו. מכיוון שהשלטון תלוי בתמיכת הציבור עליו לשקול ולהתחשב במחאה הציבורית.

ג. "אמנות" (ספרות, קולנוע, תיאטרון, סטירה, אמנות פלסטית)

האמנות על סוגיה השונים עשויה למתוח ביקורת פוליטית-חברתית, וליצור דעת קהל היכולה לאלץ את השלטון לשנות את מדיניותו.

משימת סיכום לעקרונות הדמוקרטיה:

לפניך מספר מקרים בהם השלטון משתמש בכוחו לרעה או בניגוד לחוק או לא מבצע את תפקידו כראוי.

בחר מקרה אחד וכתוב באלו אמצעים היית משתמש על מנת להגביל/ לפקח ולהעביר ביקורת על השלטון .

- אלימות פיזית ומילולית של שוטרים.
- שימוש בכספי הקופה הציבורית לצורכיהם האישיים של בית ראש הממשלה. **(מוצרי צריכה יקרים)**
- נזקים סביבתיים - מה הממשלה עושה כדי למנוע נזקים סביבתיים בשל פיתוח, תעשייה, הצטברות פסולת, האם יש מפגעים שמתרחשים בעיקר בפריפריה.
- ועדות המכרזים בשלטון המקומי לא כוללים אנשי מקצוע אלא נבחרים משיקולים פוליטיים.
- אלימות חיילים במחסומים.
- פערים בתחלואה ובתמותה לפי שלושה חתכים: גיאוגרפי (מרכז-פריפריה), כלכלי (עניים-עשירים), אתני (ערבים, עולים). דוגמאות: למה יש פער של 6 שנים בממוצע בין עיר ערבית בצפון לבין עיר יהודית במרכז. למה אתיופים חולים פי 2 בסוכרת. מה עושים בממשלה בתחום זה?
- אי קביעת מדיניות הגירה ברורה ומסודרת לגבי המסתננים/אי קביעת מדיניות ברורה לגבי עפיפוני ובלוני התבערה מרצועת עזה.
- נגישות וזמינות של שירותי בריאות בפריפריה כגון: היעדר רופאים מומחים בפריפריה, חוסר במכשירי הדמייה כמו MRI בבתי החולים בצפון, חוסר במוסדות שיקום, היעדר מרפאות בכפרים לא מוכרים בנגב- מה הממשלה עושה בנדון.
- מחסור במיטות אשפוז בכל הארץ שגורם לישראל להיות בין המקומות הנמוכים בעולם המערבי במספר מיטות לנפש – מה הממשלה עושה בנדון .
- חוק שירות ביטחון הוא חוק המסדיר את הוראות הגיוס לצה"ל. החוק מסמך גיוס מגיל 18-29 לגברים ו-18-26 לנשים. במהלך שירות החובה בצה"ל, שהוא חובה לכל אזרח ישראלי שהגיע לגיל 18 (למעט חריגים), החיילים מקבלים משכורת חודשית זעומה, שלא מאפשרת חיים עצמיים .

נספחים – לשימוש במהלך הלמידה

נספח 1- חובות זכויות:

לציית לחוקי המדינה
לגלות נאמנות למדינה
תשלום מיסים.
שירות צבאי.
להימנע מפגיעה בזכויות של אדם אחר.

פרטיות	כבוד
חופש העיסוק	הזכות לשם טוב
חופש דת	קניין
חיים וביטחון	חרות (חופש)
חופש הביטוי	שוויון
הליך (משפטי) הוגן	חופש התנועה

נספח 2- זכויות אדם:

מעבר טאבה נסגר בפסח 2017

במדינה החליטו בצעד תקדימי לסגור את המעבר לחצי האי ליציאת ישראלים .
הסיבה: אזהרת מסע חמורה בשל איום לביצוע פיגוע נגד תיירים בסיני בטווח הזמן
המידי. במטה ללוחמה בטרור קוראים לישראלים השוהים בסיני לצאת לאלתר
מהאזור ולשוב לישראל. [\(כ"ו באלול תשע"א\)](#)

האנטר קמלו, ילד בן 6 מאורגון, שבארה"ב,

שמרבה לאחר לבית הספר.

המורים בבית הספר היסודי החליטו לנקוט בצעד קיצוני :

הם הושיבו אותו מאחורי פרגוד מקרטון שמסתיר אותו מהילדים האחרים ואילצו
אותו לאכול את ארוחת הצהריים לבד. [\(10/3/2015\)](#)

חוק לימוד חובה, התש"ט- 1949 הוא חוק הקובע כי

כל ילד בישראל חייב להיות במסגרת חינוך גן ילדים או בית ספר .

חוק לימוד חובה תקף החל מגיל 3 בגן חובה ועד סיום כיתה י"ב .

השופט אהרון ברק האמין במעורבות יתר של בתי המשפט בכל נושא במדינה

כלומר הוא האמין באקטיביזם שיפוטי - שופטים בפסיקתם מפרשים את החוקים ונותנים להם משמעות על פי הערכים הדמוקרטיים המקובלים בחברה בעת מתן פסק הד

סיפורה של רוזה פארקס

בשנות ה-60 בארה"ב שחורים ולבנים לא יכלו לשבת יחדיו באוטובוס?
באותם ימים החוק קבע כי חלקו הקדמי של האוטובוס מיועד ללבנים ואילו האחורי
מיועד לשחורים.

ב 1 - בדצמבר 1955 סירבה רוזה פארקס לפנות את כיסאה לאדם לבן. היא נאסרה,
נשפטה והורשעה בהפרת הסדר הציבורי.

סיפור : האם" הפרח בגני "של זוהר ארגוב הוא שיר גנוב?

נשאלת השאלה: האם הקלאסיקה "הפרח בגני" של זוהר ארגוב בכלל

גנובה משיר ישראלי אחר מאותה תקופה של הזמרת "זמירה חן"

"גיא לרר ממערכת" הצינור " מצא דמיון רב לשיר של זמירה חן מאותה

תקופה הקרוי: "אהבת דלילה"

אביהו מדינה, כותב ומלחין השיר, טוען שהוא לא מכיר את השיר אבל יש

השפעות כשאתה חי בעולם של מוזיקה, וכי היו מקרים של השפעה של שיר

מסוים שהופך ללהיט אבל זה לא נעשה בזדון.

נספח 3 – פלורליזם וסובלנות:

תחומים בא לידי ביטוי הפלורליזם:

חברה : ארגונים שיש להם מטרות חברתיות משותפות: ויצו, נעמת, יד שרה.
חינוך : זרמים שונים בחינוך: ממלכתי, ממלכתי דתי, חקלאי, התיישבותי, טכנולוגי,
חרדי, עצמאי .

תרבות: סוגים שונים של מחול: מודרני, קלאסי... סוגים שונים של מוסיקה: רוק,
מזרחית... סוגים שונים של תיאטרון...

דת : זרמים שונים בדת: אורתודוקסים, קונסרבטיבים, רפורמים.

פוליטי: ריבוי מפלגות, השאיפה להגיע לשלטון ולממש את הרעיונות.

על מנת לאפשר למדינה לקיים את עקרון הפלורליזם, אנו זקוקים לסובלנות

מדוע הסובלנות חשובה לדמוקרטיה?

1. מבטיחה מימוש זכויות הפרט והקבוצה במדינה.
2. סובלנות פוליטית מאפשרת תחרות חופשית במערכת הפוליטית ונוצר שוק של דעות. לאזרחים יש הרבה דעות לבחור מתוכן.
3. סובלנות פוליטית מעניקה לגיטימציה לדעות של נציגי הקבוצות השונות
4. סובלנות תורמת ליציבות המשטר והחברה, משום שהיא מאפשרת לקיים ויכוח בכבוד בין הדעות השונות.

נספח 4 – עקרון שלטון החוק:

מדינה שהשלטון בה אינו דמוקרטי	מדינה דמוקרטית	
החוק אינו מחויב לעקרונות וערכים דמוקרטיים	התכנים של החוק אמורים לשקף את העקרונות והערכים של הדמוקרטיה	תוכן החוק
מקור הסמכות של החוק הוא המפלגה/השליט היחיד המלך/השיח"המפלגה וקבוצה של גנרלים	החוק מחוקק ע"י הרשות המחוקקת, שהיא נבחרת על ידי הציבור. כיוון שהחוק- מחוקק ע"י נציגי האזרחים בפרלמנט כל האזרחים כפופים לחוק. לפיכך, מקור הסמכות של החוק- בדמוקרטיה הוא העם עצמו שנציגיו חוקקו את החוק	מי מחוקק?
רשויות השלטון נמצאות מעל החוק	הן על רשויות השלטון והן על האזרחים	על מי חל החוק?
פחד – הציות לחוק מבוסס בעיקר על אכיפת החוק בדרכים של חינוך לציות עיוור באמצעים אלימים	האמנה החברתית – הסכמה כללית של כל האזרחים. מצייתים לחוק במסגרת כללי המשחק הדמוקרטיים.	מדוע מצייתים לחוק?
לא כל האזרחים שווים בפני החוק. השלטון פוטר עצמו מהחוק והחוק לא חל על מנהיגי המשטר הדיקטטורי.	כל האזרחים שווים בפני החוק גם האזרחים וגם רשויות השלטון כפופים לחוק	שוויון / מהות החוק

נספח 5 :

הצעות לפתרון / אמצעים היית משתמש על מנת להגביל, לפקח ולהעביר ביקורת על השלטון:

- הכנת כרזה / שלט
- הפגנה – ארגון ההפגנה לפרטיה (גם אם אין מקיימים אותה בפועל)
- ארגון עצומה – להחתים את קהל היעד המתאים ולשלוח לגורם הרלוונטי.
- טיוטת הצעת חוק – לשלוח לחברי הכנסת
- מחאה בפייסבוק
- שליחת מכתב ל... שר / חבר כנסת / עירייה/ עיתון
- הגשת עתירה לבג"ץ
- הכנת מצגת / סרטון / קריקטורה / יצירת אומנות / כל מיצג אשר יוצג בפני הציבור
- כתיבת טיוטת הצעת חוק.